

Skriving i fremmedspråk

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 14.09.2015

I Kunnskapsløftet ble det å kunne skrive løftet fram som et nødvendig verktøy for læring i alle fag på det enkelte fagets premisser.

Andre- og fremmedspråkskrivere er en variert gruppe med ulike utgangspunkt, avhengig av språklig bakgrunn, nivå og alder. Det er derfor ikke helt uproblematisk å behandle engelsk og fremmedspråk under ett; likevel vil det være flere fellestrekk i tilnæringsmåtene til skriving i disse fagene.

Å kunne skrive som grunnleggende ferdighet i engelsk favner hele utdanningsløpet fra 1. til og med 13. trinn (programfag iberegnet) og forstås slik:

Å kunne skrive i engelsk er å kunne uttrykke ideer og meninger på en forståelig og hensiktsmessig måte ved å bruke det engelske skriftspråket. Det betyr å planlegge, utforme og bearbeide tekster som kommuniserer, og som har god struktur og sammenheng. I tillegg er skriving et redskap for språklæring. Utvikling av skriveferdigheter i engelsk innebærer å lære rettskriving og utvikle et økende repertoar av engelske ord og språklige strukturer. Videre innebærer det å utvikle en allsidig kompetanse i å skrive ulike typer generelle, litterære og faglige tekster på engelsk ved bruken av uformelt og formelt språk, tilpasset formål og mottaker (LK06, revidert 2013 i tråd med Rammeverk for grunnleggende ferdigheter).

I læreplanen for fremmedspråk som fellesfag (ungdomstrinn og videregående skole) har skriftlige og muntlige ferdigheter en samlet beskrivelse:

Å kunne uttrykke seg skriftlig og muntlig i fremmedspråk er sentralt i utviklingen av kompetanse

i fremmedspråket og går igjen i kompetansemålene for begge trinn. Disse –ferdighetene er viktige redskaper i arbeidet med å forstå og ta i bruk det nye språket i stadig mer varierte og krevende sammenhenger på tvers av kulturer og fagfelt. Muntlige ferdigheter innebærer både å kunne lytte og å kunne tale (LK06, versjon 2006).

I begynneropplæringen i Fremmedspråk nivå I opparbeider elevene seg et fundament, som å lære språkets alfabet, tegn, ord og grunnleggende språklige strukturer. Samtidig skal de også praktisere ulike skrivehandlinger i form av sammenhengende tekster som forteller, beskriver eller informerer.

Når det gjelder utvikling av skriveferdigheter i engelsk på ungdomstrinnet, har elevene opparbeidet seg et visst språklig grunnlag og vil på den måten ha større forutsetninger for å kunne uttrykke seg sammenhengende i skrift.

I læreplanens ambisjonsnivå for 10. trinn sier at elevene skal kunne «*skrive ulike typer tekster med struktur og sammenheng*». Uansett hvor elevene er i sin språklæring, vil de støte på utfordringer når de skriver ulike typer tekster. Slike utfordringer kan være knyttet til både mikro- og makronivå i tekstene, det være seg ordforråd/begreper, språklige strukturer eller tekstoppbygging.

I engelsk- og fremmedspråkopplæringen er det viktig å ha en helhetlig tilnærming når elevene skal utvikle skrivekompetanse. Dette kan gjøres ved å legge til rette for meningsfulle skrivesituasjoner der elevene opplever at skrivingen har et tydelig formål. Det er også viktig at en i skriveopplæringen balansere form og innhold. Skrivetrekanten, som synliggjør form-, innholds- og formålsaspektet ved skrivingen, kan være en god visuell støtte i dette arbeidet.

For å utvikle seg som skrivere trenger elevene veiledning i form av støtte og modellering gjennom læringsforløpet i fagene. Innholdet i elevenes tekster vil være styrt av skriveoppdraget.

En god oppgave kan fungere som et «springbrett» – et startpunkt som hjelp til å komme i gang med skriveprosessen. Ut over motivasjonen som en oppgave kan gi, trenger elevene hjelp til å bygge opp kunnskap om gitt emne, jf. læreplanenes kulturaspekt (hovedområde) og rustes til å uttrykke sine ideer og meninger på målspråket, jf. hovedområdene om språklæring og kommunikasjon.

Undervisningsmetoder

Undervisning i formverk kan gjøres funksjonell og autentisk ved å tydeliggjøre teksttypens hensikt, tekststrukturer og språklige mønstre underveis i skriveprosessen. Læringseffekten av språkutviklende skriveundervisning fordrer stillasering/støtte fra lærer gjennom å aktivisere elevene i læringsoppdrag og - samtaler både på tekst-, avsnitts-, setnings- og ordnivå. Da elever i engelsk og fremmedspråk gjerne har et mer utviklet tankesett enn det ordforrådet deres støtter, kan for eksempel skriverammer (med/uten startsetninger og forslag til formuleringer) være en støtte i elevenes selvstendige skriving.

Bevisstgjøring rundt skrivingens formål kan skape meningsfulle skrivesituasjoner, for eksempel ved å legge

til rette for at tekstprodukt når andre mottakere enn kun lærer. Dette kan bestå i å dele tekst med elever i egen klasse eller å skape mer autentisk kommunikasjon med personer fra målspråklandet, jf. læreplanenes kompetansemål for utnyttelse av digitale verktøy for språklig samhandling. Å bevisstgjøre elevene på formål med skrivningen går også ut på å klargjøre vurderingens form, om det er snakk om en underveis- eller sluttvurdering. God underveisvurdering har som siktemål å identifisere, vurdere og anerkjenne elevens prosjekt, altså det han/hun har forsøkt å få til med teksten sin.

Her er det også mulig å legge opp til mer elevaktive responsmetoder, som f. eks. linjerespons. Metoden fremmer god delingskultur der både tekstens innhold, funksjon og til dels form er i sentral.

Tilpasset opplæring

Opplæringen i engelsk og fremmedspråk skal tilpasses den enkelte elev slik at alle får oppleve mestring og glede ved det å nå egne mål. For å utvikle elevenes skriveferdigheter, uansett språknivå, er undervisning i å bruke strategier for planlegging, utforming og bearbeiding av tekst en nyttig vei å gå. Strategiene må modelleres, varieres og gjentas for at elevene skal gjøre dem til egne redskaper for skrivning.

Det ligger videre et stort potensial i å ta i bruk digitale verktøy i skriveopplæringen i engelsk og fremmedspråk. Å ta i bruk ulike modaliteter som støtte til verbalteksten, kan være et godt supplement når elevenes språklige repertoar er begrenset. Digitale verktøy gir også utvidede muligheter for samskriving der elevene utvikler skrivekompetanse ved å samhandle med hverandre. Digitale kommunikasjonskanaler åpner dessuten også for at elevene kan kommunisere med andre på tvers av landegrensene.

Innhold

- Ma familie – undervisningsopplegg i fransk
- Skriving som grunnleggende ferdighet i engelsk